

Verslag AWD Broedvogeltellingen 2011

Jan Jacobs

Sinds 1986 inventariseren leden van onze vereniging 5 kavels in de Amsterdamse Waterleiding Duinen op broedvogels. De kavels zijn 30 tot 50 hectaren groot en liggen in het Zuid-Hollandse deel van de AWD. De broedvogels worden geteld volgens de SOVON-methode en de gegevens worden aan SOVON en Waternet ter beschikking gesteld. De kavels Gijs Kokkieshoek, Wolfsveld-west en Hoekgatterduin zijn dit jaar voor het eerst digitaal ingevoerd en verwerkt met autoclustering volgens de Sovon-richtlijn zoals die gold op 1 januari 2012. Westhoek en Boeveld-west zijn nog handmatig uitgewerkt en ingevoerd.

Veldleeuwerik foto: Jan Hendriks

De tellingen zijn uitgevoerd door dezelfde inventariseerders als in 2010. Enkel een van hen hebben een verslag geschreven van hun ervaringen in het veld; zie elders in De Strandloper.

Gijs Kokkieshoek.

Het geïnventariseerde terrein wordt in het noorden begrensd door de Halfwegeslag, in het oosten door de rijwielpad, in het zuiden door de Langevelderslag en in het westen door de Houtweg. Het terrein heeft een oppervlakte van ca. 47 ha, waarvan ca. 7 ha duinberkenbos, ca. 15 ha duindoornstruweel, ca. 5 ha stuifzand en stuifplekken en ca. 20 ha open duin met Duinriet, Zandzegge en Helmgras. Het terrein is erg geaccidenteerd. Het is in 2011 geïnventariseerd door Erwina Teunissen en Annelies Marijn

Er is dit jaar een herstel opgetreden na enkele jaren van achteruitgang in de vogelstand. Er zijn 30% meer territoria vastgesteld dan in 2010. Dit is vooral te danken aan de Heggenmus, Koolmees en Tjiftjaf. Er is voor het eerst een broedgeval van de Grote Bonte Specht vastgesteld. Ook broedde er weer een Houtduif. Sinds jaren is er weer een broedgeval van de Veldleeuwerik in de duinen en voor het eerst is in dit kavel een Zwarte Roodstaart gemeld. De Koekoek en de Gaai zijn dit jaar als broedvogels verdwenen.

Boeveld-west

Jan Veefkind en Willem Baalbergen hebben als vanouds in het Boeveld geteld.

Het geïnventariseerde gebied wordt in het noorden begrensd door het Finlayweggetje, in het oosten door de Houtweg, in het zuiden door het raster van de Langevelderslag en een stukje onverhard wandelpad en in het westen door de zandvlakte van het voormalige Van Limburg Stirumkanaal. Het betreft een vrij kaal duinterrein, met toppen tot een hoogte van 18 m. Langs de Houtweg vinden we begroeiing met struweel, terwijl in het noordelijk stuk het Verbrande Vlak ligt. Deze duinvallei is dicht begroeid met onder meer Ratelpopulier. De totale oppervlakte bedraagt ongeveer 18 ha. Als gevolg van de ligging dicht bij de ingang van de Langevelderslag is de recreatiedruk redelijk groot.

De Grote Bonte Specht van 2010 is dit jaar niet teruggekomen, maar is mogelijk verhuisd naar de Gijs Kokkieshoek of het Wolfsveld. Ook de enige Roodborst van 2010 is dit jaar niet meer vastgesteld. Ook Zwartkop, Sprinkhaanzanger en Ekster zijn dit jaar niet meer genoteerd. Wel konden voor het eerst sinds jaren weer een Goudvink en een Rietgors worden geteld.

Helemaal nieuw is de waarneming van een Rietzanger. Voor zover bekend is dit de eerste waarneming sinds het begin van de tellingen in 1986 in de zuidelijke AWD.

Het totaal aantal soorten en territoria is in 2011 licht gedaald.

Wolfsveld-west

Het terrein meet ongeveer 35 hectare en ligt tussen het Boeveld en de Ruigenhoeker Schulpweg, langs het voormalige Van Limburg Stirumkanaal. Het telt vijf beboste dellen in een overwegend open duinlandschap. Deze dellen bestaan grotendeels uit Meidoorn, Duinliguster, Berk, Ratelpopulier, Vlier en Duindoorn. Inventariseerders waren wederom Jaap Eisenga en

Rietzanger foto: Jan Hendriks

Koene Vegter. Voor een verslag van deze inventarisatie, zie elders in de Strandloper.

Nieuw voor het Wolfsveld was de komst van de Grote Bonte Specht. Zoals ook in het Boeveld zijn hier Winterkoning en Roodborst verdwenen. Mogelijk zijn

de laatste stevige winters van 2009 en 2010 hiervan de oorzaak. Ook de Blauwborst en de Goudvink zijn niet teruggekeerd. Evenals in het Boeveld verdwenen hier de Eksters.

Vogels die het duidelijk beter deden waren Sprinkhaanzanger met drie territoria, de Nachtegaal met 20 en de Fitis met 23 territoria. De Koolmees is weer sterk achteruitgegaan. Het totaal aantal soorten en territoria is in het Wolfsveld nauwelijks veranderd.

Roodborsttapuit foto: Jan Hendriks

Westhoek/Haasvelderbeken

Het terrein wordt in het noorden begrensd door de Nieuwe Haasvelderweg, in het oosten door het Oosterkanaal, in het zuiden door de Starrenbroekerweg en in het westen door de Haasvelderweg. Het terrein is niet sterk geaccidenteerd. De Trapjesberg is met ruim 16 m boven NAP de hoogste duintop in dit gebied. Een deel van dit gebied was vroeger een landbouwvestiging, waarvan de sporen in de vorm van oude teelthoeken en weitjes nog duidelijk zichtbaar zijn. Deze gebieden liggen laag en kunnen bij een nat voorjaar knap drassig zijn.

Het terrein telt 55 ha en bevat verschillende pannen en dellen, zoals Pan van de Heiweg, Pan van Janus, Berkenpan, Kattendel, Ligusterdel en Wilgenpoot. In deze gebieden met oude bomen zitten de boomnest- en holenbroeders. Het is een sterk struweelgebied en rijkelijk begroeid met Duindoorn en Meidoorn. De voorheen overheersende Amerikaanse Vogelkers is na rigoureuze kap in de afgelopen jaren grotendeels verdwenen en wordt door ingerasterde koeien en schapen kort gehouden.

In de Westhoek hebben Gab de Croock en Jos Zonneveld enkele verrassende waarnemingen gedaan.

Allereerst dat de grote aantallen Nachtegaleen nagenoeg zijn verdwenen; nog slechts twee territoria konden worden geteld. Het aantal Gekraagde Roodstaarten daarentegen explodeerde bijna, met wel 14 territoria. Deze vogels broeden daar in stompen van de gekapte Amerikaanse vogelkers. Ook de Roodborsttapuit deed het goed; met 5 waarnemingen scoorde deze vogel het hoogst sinds de aanvang van de tellingen in 1986.

Uit het bos verdwenen de Grote Bonte Specht, de Houtduif, de Roodborst, de Staartmees en de Goudvink. Van het open veld verdwenen de Graspieper en de Witte Kwikstaart.

Opmerkelijk is wel dat er twee broedgevallen zijn geteld van de Tapuit, een soort die in heel Nederland uiterst zeldzaam is geworden en de laatste jaren nog slechts op enkele plaatsen in de zee-reep werd gevonden.

Sinds lange tijd heeft er weer een Sprinkhaanzanger gebroed.

In de Westhoek is het aantal soorten verminderd van 27 naar 23. Dit is voornamelijk ten koste gegaan van de bosbroeders. Mogelijk dat de grootschalige kap van de Amerikaanse vogelkers en de aanwezigheid van de koeien en schapen van invloed is.

Het totaal aantal territoria bleef stabiel.

Hoekgatterduin

Het geïnventariseerde gebied is ca. 50 ha groot. Het wordt in het noorden en oosten begrensd door de Hoekgatterweg, in het zuiden door de Zilker Slag (Joppeweg) en in het westen door het Oosterkanaal. Door het gebied lopen enkele zandpaden.

Het gebied kenmerkt zich door een rug van vrij kale duinen met veel stuifgaten. We vinden verspreid over het terrein enkele bosjes van voornamelijk eikenhakhout, zoals het Amerikaanse Bosje. Langs het Oosterkanaal vinden we enkele bosjes van de Oostenrijkse Den. Een groot deel van de Amerikaanse vogelkers is inmiddels uit het terrein verwijderd.

Het kavel is in 2011 weer geïnventariseerd door Leo Schaap en George Hageman. Het heeft als enige kavel open water en daarmee ook enkele broedende watervogels. Het zijn geen grote aantallen, maar het geeft toch wat extra variatie.

Dit jaar werden twee broedsels van Wilde Eenden en twee van Nijlganzen waargenomen. Meerkoeten telden daar 3 territoria. De Kuifeend ontbrak dit jaar.

Van de struweel- en bosvogels zijn de Glanskop en de Groene Specht verdwenen en Tuinfluiter en Grasmus flink achteruit gegaan. Ook de andere mezen deden het relatief slecht.

De Spotvogel van 2010, de eerste in de AWD ooit, is niet teruggekomen. Wel opmerkelijk zijn de twee partjes Groenling.

Conclusie

Wat betreft de broedvogels kunnen we zeggen dat er zich in de zuidelijke AWD geen grote veranderingen hebben voorgedaan. Er verdwenen enkele soorten, zoals de Groene Specht, de Glanskop en Blauwborst. Winterkoning en Roodborst hebben zich na de stevige winters van 2009 en 2010 niet hersteld en zitten nog niet op de helft van het langjarig gemiddelde. Ook de

Koolmees ging sterk achteruit. De Zomertortel is helaas nergens meer teruggekeerd.

Zomervogels van het struweel zoals Tuinfluiter, Zwartkop, Tjiftjaf en Fitis deden het relatief goed. Tapuit, Rietzanger en Veldleeuwerik vormen de zeldzaamheden in dit duingebied.

De Rietgors is met twee broedpaartjes terug. De Gekraagde Roodstaart is een succesverhaal.

Alle inventariseerders hebben met veel genoegen aan dit monitoringsproject meegedaan. Ze kijken weer uit naar het volgende voorjaar om opnieuw de AW-duinen in te gaan.

Broedvogels zuidelijke AWD 2008 t/m 2011																										
soort	Gijs Kokkieshoek				Boeveld-west				Wolfsveld-west				Westhoek-Haasveld				Hoekgatterduin				Totaal					
	dd. 18-01-2012	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	
Knobbelzwaan																										
Nijlgans																		1				2	1			2
Wilde Eend																		1	1	2	2	1	1	2	2	
Soepeend																			1	1				1	1	
Kuifeend																		1	1	2		1	1	2		
Patrijs																										
Fazant	1																						1			
Meerkoet																		2	4	5	4	2	4	5	4	
Kleine Plevier																										
Houtsnip																										
Houtduif	1			1		1		2	2	1	1	1	1	1	1	2		3	2	3	4	7	5	6	8	
Zomertortel																										
Koekoek	1	1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		2	1		2	4	5	3	4		
Groene Specht																		2	1	2		2	1	2		
Gr. Bonte Specht				1			1					1	1	1	1		4	3	5	4	5	4	7	6		
Kl. Bonte Specht														1								1				
Boomleeuwerik	6	5	6	7	1	1	1	2	2	3	4	4	4	2	3	3	6	2	2	7	19	13	16	23		
Veldleeuwerik				1																				1		
Boompieper	2		1	2						2				8	9	6	7	21	13	10	9	31	24	17	18	
Graspieper	4	2	2	3	3	2	3	2		3	1	1	1	3	1						8	10	7	6		
Witte Kwikstaart															1									1		
Winterkoning	4	2	2	3	1	1			5	5	1		5	6	1	2	6	6	3	3	21	20	7	8		
Heggenmus	14	9	9	16	5	7	6	5	7	15	12	14	8	6	4	5	8	8	6	8	42	45	37	48		
Roodborst	1	3	1	2		1	1				1		2	2	1		3	4	3	1	6	10	7	3		
Nachtegaal	14	14	12	13	7	10	8	8	14	24	16	20	6	8	6	2	11	11	14	12	52	67	56	55		
Blauwborst										1	1												1	1		
Zwarte Roodstaart				1																				1		
Gekr. Roodstaart			1	2	1	1					1	1	5	6	11	14	2	5	5	6	8	12	18	23		
Roodborsttapuit	1	3	3	1	1	2	2	3	1	3	2	2	3	2	3	5	4	2	2	2	10	12	12	13		
Tapuit	1														2						1			2		
Merel	5	5	5	7	3	4	4	2	6	6	6	5	3	7	7	4	9	9	8	8	26	31	30	26		
Zanglijster	2	1	2	1		1				3	2	1	3	2					1	3	5	7	5	5		
Grote Lijster													1								1					
Sprinkhaanzanger	1						1			2		3				1	2	1	3	2	3	3	4	6		
Rietzanger							1																	1		
Spotvogel																			1					1		
Braamsluiper	3	3	3	5	2	1	1	3	2	4	5	2	1	2	1	1	7	2	6	6	15	12	16	17		
Grasmus	10	11	12	14	8	8	9	9	10	23	24	22	5	6	11	11	21	21	17	15	54	69	73	71		
Tuinfluiter					1	2	1	1	3	2	1	1				1	1	4	4	7	5	8	6	10		
Zwartkop	1	1	2	3			1				1	2	1		1	3	5	3	4	4	7	4	9	12		
Tjiftjaf	2	2	1	4	2	1	1	1	3	4	2	3	6	2	1	3	8	2	4	4	21	11	9	15		
Fitis	15	11	12	12	14	11	14	11	18	22	19	23	23	20	17	19	38	38	32	37	108	102	94	102		
Staartmees	2	1		1						1	1	1	1	2	3		2	3	3	2	5	7	7	4		
Glanskop	1	1											1	1			2	1	3		4	3	3			
Kuifmees																	1				1					
Pimpelmees	1	2	2	3	1	1	1	2	2	2		1	6	7	4	4	6	8	9	6	16	20	16	16		
Koolmees	8	4	3	7	3	2	3	3	3	6	15	8	17	14	11	8	10	11	12	8	41	37	44	34		
Wielewaal																		1					1			
Boomkruiper		1																					1			
Gaai	2	1	2		1	1	1	1	4	3	3	1	2	2	2	2	2	3	3	4	11	10	11	8		
Ekster	1	1	2	2		1	1	1	1	2	2		1		1	1	2	1		2	5	5	6	5		
Zwarte Kraai	1	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1	2	4	3	3	6	11	9	9		
Spreeuw													1				2				3					
Vink	1	2	2	3	2	1	4	3	3	5	6	7	7	9	8	12	5	8	10	11	18	25	30	36		
Groenling																	1				2	1		2		
Kneu	5	4	5	5	3	2	5	3		5	4	5	3	4	3	3	3	2	2	4	14	17	19	20		
Goudvink		1					1	1	1	1					1		1		2	1	2	1	4	2		
Rietgors							1			1		1										1		2		
aantal soorten	29	26	24	27	20	24	23	22	19	27	27	26	30	26	27	23	37	34	34	33	43	40	39	39		
aantal territoria	111	93	93	122	61	64	71	66	88	151	135	133	128	127	112	114	207	187	192	195	595	622	603	630		